

EROSI: *Garaziren gaitza Behorlegik derosa* (Oihenart, Atsotitzak, 180). Erosazue (Leizarraga).

IN (EMAN): *Jainkoak didala behazale bezala adizale* (Oihenart, Atsotitzak, 635). Dit, digu, dizue, deie, deiegu, deiezue, lit, ligu, indak, indan, iguk, eiek, indazue, iguzue, eiezue (Leizarraga). Idak, idan, idazu, idazue (Ithurry, Lafitte). Bitara agertzen dira, dakusazunez: *idazu/indazu...* Guk -n- gabeak hobesten ditugu, erregulartasuna dela eta.

IDOKI: *Etxoiloak basoiloa zedokan* (Oihenart, Atsotitzak, 172). *Hipokrita, idokak lehenik gaphirioa eure begitik* (Leizarraga).

EBAKI: *Ganibet berbatek debaka ogia eta erhia* (Oihenart, Atsotitzak, 179).

ERAHATZI: *Gaitza gaitzagoak derahatza* (Oihenart, Atsotitzak, 174).

ETSI: *Otsoak zer baitetsa, otsemak donhetsa* (Oihenart, Atsotitzak, 390). Jainkoak bailetsa... Ailetsa *Jainkoak, hobeak zintezten!*

ERATZAN: *Zerk aratza lo? (Ax.), berzek besoan daratza* (Etxap.) *Buru ederreko adatsa, laxurik baderatza* (Oihenart, Neurtitzak, 137).

IKUZI: *Esku batak dikuzke bertzea, biek begitartea* (Oihenart, Atsotitzak 157).

IMINI/IPINI: *Daminda sabela betez*, (RS, 99)

JAUGIN: *Herioa dauginean* (Etxap.), *daugin asteen* (Zub), *haugi hona, zindiaurizan* (Tartas).

IRAGAN/IGARO: *Digaran artean ez urtegati gasorik esan* (RS, 231).

EUSKERAREN BATASUNARI BURUZKO BATZARREA PRESTATZEAZ

1977 - VII - 29

Fr. L. Villasante

Euskaltzaindiko jaunak:

Arantzazuko batzarrea, euskeraren batasunari buruzkoa, 1968an egin zen. Hango erabakiak hartu zirenean esan zen hamar urtetako epe bat behar zela eman esperimendu gisa, eta hamar urte hoiek igarotakoan beharko zela beste batzarre bat egin esperientzia hunen balantzea egiteko, eta balantze horren arabera euskeraren etorkizunerako on irudituko dena erabakitzeke.

Hamar urteon atarian gaude. Eta Euskaltzaindiaren Zuzendaritza 1977ko uztailaren 14ean bildu da batzarre horren antolaketaz tratatzeko.

Ikusirik, alde batetik, datorren urtea Eleizalde-tar Koldobikaren jaiotzako ehun-urte-burua dela, eta jaun hori izan zela presiski Oinatiko Batzarrean —1918koan— euskeraren batasunaren hauzi hau planteatu zuena, pentsatu da jaun haren omenez eta Bergaren datorren urteko batzarre hori egi-tea.

Beste aldetik, herriz, hurrengo urtea —1979koa— Altube-tar Seber jaunaren ehun-urte-muga ere bada. Jaun horren omenez beste Batzarre bat egingo litzateke Arrasaten urte horretan. Arrasateko Batzarrerako utziko lirateke euskal gramatikako gaiak.

Eleizalderen urteburuko Batzarrean, aldiz, zuzen-zuzenean euskeraren batasunaz zer-ikusi dutenak sartuko dira.

Orai bada Batzarre hunen antolamena egiteko azpi egitura bat jarri behar da. Batzorde batzuk jarri beharko dira, alegia, lanean has daitezen. Nik proposamen gisa dakart hunera aurre poriekto hau, Zuzendaritzako bilera horretan esan zirenak jasoz.

Zernahi gisaz, Batzarrearen Barne-Erregelak edo Erreglamentua ere egin beharko da, prozedura legeak aldeztu aurretik jarritz.

Batzarrearen hizkuntza ofiziala euskera soil-soilik izango da. Horrek ez du esan nahi arrotzen bat baletor gai berezi batekin, beste hizkuntza batez mintzatzea utziko ez zaionik.

Batzarrean erabiliko den hizkuntza arazoak badu, ene ustez, lehen kolpean ematen duen baino pisu handiagoa. Sarri gertatu da gure artean erdera besterik erabiltzen ez dutenek euskal gauzetan epaia eman nahi izatea. Hori ez da bidezkoa. Gainera jaun hoiek gehienetan euskerari kanpotik xoilki begiratzen diote, eta euskeraren barneko gauzak euskeraren barnean dagoenak bakarrik ikusten ditu ongi. Hori kontuan hartu ez delako zenbat problema, sasi problema eta oker-aditu ez zaizkigu sortu euskeraren alorrean! Ordua da hunako huntaz kontura gaitzen: euskeraren gauzetan —barneko gauzetan esan nahi dut— euskeraren semeek bakarrik dutela hitza. Zer esango genuke frantsesaren barneko hauziak erabakitzea espainolen edo alemanen menez balego? Horrekin ez dut deus, bistan da, euskaldun berriaren kontra. Euskaldun berria, euskaldun baldin bada, euskaldun baita, besteak bezalaxe, baina euskerari buruz beti erderaz ari direnak ez dira gehienetan hauzi hauetan haintzat hartzekoak, zeren hauzi hauk euskeraren barnekoak baitira.

Batzarrean ponentziak egongo dira, aldeztu aurretik enkargatuak, noski. Hoietaz landara komunikazioak ere hartu ahal izango dira, eta Kongresuaren burugoak erabakiko du hoietaz zer egin. Beraz, ez da Forum bat izango, Kongresu bat baizik.

Kongresua, esan dugun bezala, Bergaran egingo da. Egunak ere hautatu dira: 1978ko irailaren 4ean hasi eta ondoko lau egunak.

Batzarrerako deia egingo zaie: a) Euskaltzaindiko guztiei, b) euskal idazleei, c) Ikastoletako irakasleei, Alfabetatze-euskalduntzeko irakasle, Unibertsitate inguruetakoko euskal katedradun edo euskal irakasleei, komunikabideetakoei; d)

Hoietaz landara entzule gisa nahi duten guztiek izango dute etortzeko eskubidea.

So egile edo gomitatu bezala deituak izango dira euskal kultur erakundeak eta baita politikoak ere, eta Diputazioen ordezkariak, noski.

* * *

Orai, berriz, lan batzordeak izendatu behar dira, prestamenak egiten has daitezen.

Zuzendaritzako bilkura hartan esan zen bezala, hiru batzorde behar dira: 1) Hizkuntz batzordea, 2) Soziologi eta Estadistika batzordea, eta 3) Antolakizun batzordea.

Batzorde hoieta bakoitzak badu bere zeregin propioa: 1) Hizkuntz batzordeari dagokio orai arteko batasun arauak biltzea, birrikustea eta osatzea. 2) Soziologi eta Estadistika batzordeak batasun arazoa ukituko du, baina estadistika edo inkesta aldetik. Alderdi hunek garrantzi handia du hemen, zeren esperimendu gisa hamar urteren epea jarri baldin bazen, hori izan zen hamar urte hoi buruan egindako lanak —bai literaturan, bai aldizkarietan, ikastoletan eta abar— bil eta azter zitezten. Batasun joerak herrian izan duen harrera, fruitu onak eta txarrak, dena beharko da neurtu eta kontutan hartu. Azterketa hunek garrantzirik handiena du batzarre huntan, bada.

3) Antolakizun batzordea Batzarrearen organizazio teknikoaz arduratuko da.

Batzorde bakoitzaren buru euskaltzain oso bat izanen da.

Huna hemen lehen batzorderako —Hizkuntz batzorderako— Zuzendaritzak proposatzen dituen jaunak: Luis Mitxelena, Jean Haritschelhar, Pierre Lafitte, Alfonso Irigoien, Ibon Sarasola, Lino Akesolo, Josu Oregi, Xabier Kintana, Luis M.ª Mugika eta J. A. Letamendia. Batzorde buru: Luis Mitxelena. Idazkari: J. A. Letamendia.

Soziologi eta Estadistika batzorderako, berriz: Buru, Juan San Martin. Idazkari, San Martin berak proposatzen duena, Joseba Intxausti. Eta gero sail bakoitzagatik ordezkari bat, era hunetara: Irakaskuntza sailaren izenean, Xabier Mendiuren. Idazlego sailaren izenean, Joan Mari Torrealdai. Komunikabide sailaren izenean, Martin Ugalde.

Antolakizun Batzorderako: Buru, José M.ª Satrustegi. Idazkari, Jose L. Lizundia. Hoietaz gainera, batzorde hau osatzeko, jaun hauk proposatzen dira: Mikel Lasa, Imanol Laspiur, Gerardo Elortza eta Simón Fernández de Arróyabe.

Hitzerdi bat zor dizuet oraino jaun hauk zergatik proposatzen diren arrazoiak emanez:

1) Hizkuntz batzordekoak.

Buru, Luis Mitxelena. Izan ere Arantzazuko batzarrean, eta Euskaltzaindiaren aginduz, berak aurkeztu zuen batasunaren aitzin asmoa eta asmo horren arabera hartu zituen Euskaltzaindiak batasun arauak. Eta gero ere Euskaltzaindiko batzarre batean erabaki zen (Ikus *Euskera* 1971, 145) batasun gauza guztietan berau buru izatea.

Batzorde idazkari, berriz, J. A. Letamendia jarri da batzorde buru denak berak proposaturik.

Batzordea osatzeko proposatzen diren jaunak arrazoi hauengatik aukeratu dira. Batzuk Unibertsitatean euskal irakasle direlako; beste batzuk euskalki edo jokera desberdinetakoak direlako; eta beste batzuk, azkenik, hiztegitigile bezala berriki nabarmendu direlako.

2) Soziologi eta Estadistika batzordekoak.

Batzorde buru proposatzen da Juan San Martin, Euskaltzaindiko Idazkari dena. Arrazoiak: Batzorde hunen zeregina, zientifikoa baino areago, positiboa baita, hots: hamar urte huntako lanen xehetasunak biltzea eta sailkaturik eskeintzea. Eta lan positibo hauetarako dituen dohainengatik proposatzen da batzorde burua.

Batzordea osatzen dituzten jaunak aukeratzeko, berriz, kontuan eduki dira euskera presente dagoeneko sail nagusiak: 1) Irakaskuntza, 2) Idazlegoa, 3) Komunikabide saila, sail hoietarik ordezkari bana aukeratuz. Horrek ez du esan nahi hoietako bakoitzak bere sailean beste lankide batzuk har ez ditzakeenik. Irakaskuntzaren sailak, esate baterako, badi-tu bere azpi-sailak (nolabait esan): Ikastola mundua, Alfabetatzearena, Testugintzarena, Unibertsitate katedra eta ikasgoena, Irakasleak prestatzearena, eta abar.

3) Antolakizun batzordekoak.

Batzorde hunen zeregina izanen da Kongresuaren ibilpide legeak, prozedura-xehetasunak eta organizazio kontuak era-

tzea eta apailatzea. Zeregin handia du, beraz, batzorde hunek, Kongresuaren martxa behar bezalakoa izan dadin.

Hortarako dituzten dohainengatik Jose Maria Satrustegi jauna eta Jose Luis Lizundia proposatzen dira, bata batzorde buru eta bestea batzorde idazkari izan daitezen. Arantzazuko batzarrean ere Satrustegi jauna izan zen bilkuren modera-tzaile.

Batzordea osatzeko proposatzen diren beste jaunak auke-ratu dira organizazio kontuan trebeak diruditelako —ba-tzuk—, eta Bergaran —non egingo baita Kongresua— bizi edo lan egiten dutelako—beste batzuk—.

Batzorde hunen esku uzten da Batzar Erreglamentuaren lehen asmo edo aitzin asmoa egitea. Gero Euskaltzaindiak berak onartu beharko du Erreglamentu hori.

Azkenik Batzorde Orokor edo Koordinatzaile bat ere beharrezkoa dela ikusten da. Hori Euskaltzainburuak eta hiru batzordeetako buru eta idazkariak osa dezakete.

Guzti hau Euskaltzaindiaren batzarreari proposatzen diogu.

Oharra:

Abuztuko batzarrean Batzordeetako jaun batzuk aldatu ziren, Organigramatik ikus daitekeenez.